

STICHTING DOEN

VRIENDEN
LOTERIJ

NATIONALE
POSTCODE
LOTERIJ

BankGiro
Loterij

Introductie

In 2013/2014 is het programma Sociaal Ondernemen van DOEN geëvalueerd door Laure Heilbron van het onderzoeksbureau NewForesight. De hoofdvraag van het onderzoek was:

In hoeverre is het Programma Sociaal Ondernemen effectief in het economisch en/of maatschappelijk laten participeren van mensen die worden bedreigd door sociale uitsluiting?

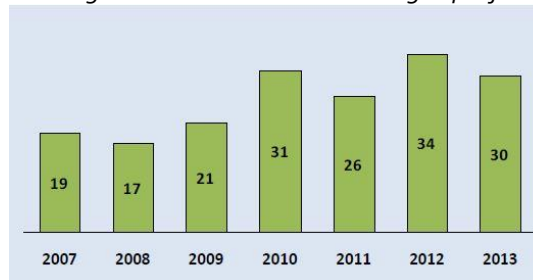
Het onderzoek richtte zich op de drie belangrijke stakeholders, te weten: kwetsbare groepen mensen, de sociale ondernemers en Stichting DOEN zelf.

Door middel van dossierreviews, enquêtes, interviews en een workshop is informatie verzameld onder 26 sociale ondernemers. Algemene informatie over het programma werd verzameld over de afgelopen 7 jaar (huidige looptijd van het programma). Aan de enquêtes, interviews en workshop deden sociale ondernemers mee die in de periode 2009 – 2013 door DOEN zijn ondersteund.

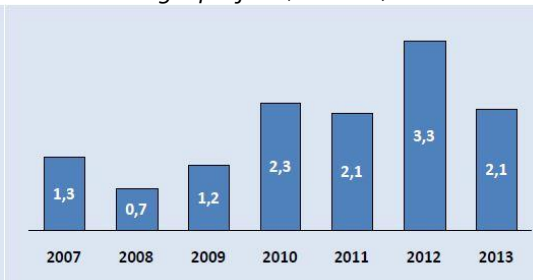
Feiten

- DOEN heeft de afgelopen 7 jaar 178 sociale ondernemers gesteund met in totaal 13,6 miljoen euro, waarvan 12,5 miljoen euro bestond uit subsidies en 1,1 miljoen euro uit leningen.
- Gemiddeld worden er 25 initiatieven per jaar ondersteund.
- In de praktijk blijkt dat er iets meer bestaande ondernemers (53%) worden gesteund dan startende ondernemers (47%).
- Gemiddeld werd er 2,2 keer een subsidie gegeven per ondernemer
- Het beschikbare budget is niet altijd volledig besteed, dit komt doordat er minder kwalitatief goede aanvragen gedaan zijn (zie grafiek).

Aantal gesteunde sociale ondernemingen per jaar

Besteed budget per jaar (in Euro's)

Belangrijkste uitkomsten van het onderzoek

Wat betekenen de sociale ondernemers voor de mensen die worden bedreigd door sociale uitsluiting?

- Kwetsbare groepen mensen worden in hogere mate sociaal uitgesloten, maar participeren door de sociale onderneming weer net zo veel in de maatschappij als de gemiddelde Nederlander.
- Een op de vijf mensen werkzaam bij een door DOEN ondersteunde Sociale Onderneming heeft daarna elders een betaalde baan gevonden.
- Het effect op het persoonlijk leven van kwetsbare mensen is enorm: men is (weer) trots, heeft zelfvertrouwen en ziet weer toekomstperspectief.
- Of sociale ondernemingen echt structurele impact hebben is lastig te bepalen, omdat informatie hierover slechts op kleine schaal beschikbaar, gefragmenteerd, en daardoor moeilijk toegankelijk is.

"Ik zat hiervoor in de klinische opname, daar werd ik geëeld. Ik sloot mezelf thuis op en als je alleen thuis gaat zitten komen de muren op je af. Qua zelfvertrouwen ben ik echt gegroeid. Ik weet dat ik het goed kan. Het is voor het eerst in mijn leven dat ik een baan heb waarvan ik dacht: hier wil ik blijven, ik kom hier met plezier." (citaat deelnemer onderzoek)

Wat betekent de steun van DOEN voor sociale ondernemers?

- De financiële steun van DOEN is voor sociale ondernemers van groot belang, zowel tijdens de beginfase als de vervolgfase.
- Sociale ondernemers zijn en blijven afhankelijk van subsidies, gemiddeld komen inkomsten uit: 18% commerciële activiteiten, 8% fondsen en 74% overheidssubsidies.
- Naast het verhogen van commerciële inkomsten zijn er veel andere structurele barrières die groei en onafhankelijkheid bemoeilijken, waaronder onduidelijkheid over wet en regelgeving vanuit de overheid en het ontbreken van kennis en kunde bij de meeste ondernemers op het gebied van marketing en sales.
- Hoewel DOEN deze barrières probeert aan te pakken slaagt men daar niet in.

In hoeverre maakt DOEN effectief gebruik van haar capaciteit en middelen?

- DOEN is een voorloper in het veld, durft risico te nemen en wordt daardoor gezien als een keurmerk.
- De belangrijkste processen (nieuwe aanvragen, begeleiding en evaluatie) worden positief beoordeeld door de sociale ondernemers.
- De persoonlijke aanpak is meest genoemde reden van tevredenheid.

- De beschikbare capaciteit bij DOEN is beperkt waardoor er onvoldoende ruimte is voor goede evaluatie en extra ondersteuning.

"In die twee jaar dat ik nu hier werk, merk je echt een verschil. Ik had een heel kort lontje, maar ben nu heel tolerant geworden. Ook in het dagelijks leven. Ze hebben me hier echt geholpen mijn verantwoordelijkheden te nemen. Maar ook tolerantie geleerd ten opzichte van collega's die anders zijn. Dat had ik vijf jaar geleden nooit gedacht. Ik leer elke dag weer" (citaat deelnemer onderzoek)

Wat betekent de steun van DOEN voor het landschap van sociale ondernemers?

- Fondsen zoals DOEN spelen een sleutelrol in de markttransformatie van enkele mooie voorbeelden of enkele pareltjes naar een kritieke massa van sociale ondernemingen.
- DOEN is door haar voorlopersrol in een goede positie om de eerste stap hiertoe te zetten.
- De huidige inrichting van het landschap is echter ongeschikt voor het oplossen van de structurele barrières zoals de onduidelijkheid over overheidsbeleid en versterking van de capaciteit van sociale ondernemers.
- De steun van DOEN aan Social Enterprise NL is erg belangrijk voor sociale firma's in het algemeen, maar voor veel sociale ondernemingen die DOEN steunt zijn de lidmaatschapseisen nog te hoog. Een van de eisen is bijvoorbeeld dat minimaal 50% van de inkomsten uit de markt moeten worden gehaald, dat halen de meeste van de door DOEN ondersteunde sociale ondernemers (nog) niet.
- Om de volgende fase van kritieke massa te realiseren zullen de belangrijke stakeholders het met elkaar eens moeten worden over een lange termijn visie, strategie en plan van aanpak voor het verstevigen van sociale ondernemingen.

In hoeverre is het Programma Sociaal Ondernemen effectief in het economisch en/of maatschappelijk laten participeren van mensen die worden bedreigd door sociale uitsluiting?

- DOEN is voor een grote groep sociale ondernemers van essentieel belang geweest.
- Deze sociale initiatieven leveren een significante bijdrage aan het economisch en maatschappelijk laten participeren van mensen uit kwetsbare groepen die worden bedreigd door sociale uitsluiting.
- DOEN is dus effectief in het realiseren van haar doelstelling.
- De huidige aanpak leidt echter (nog) niet tot het oplossen van de structurele barrières voor sociaal ondernemen, waaronder de beperkte capaciteit van veel sociale ondernemers en de onduidelijkheid over regelgeving, subsidies etc.
- De impact van DOEN kan veel groter zijn als verbeteren van het landschap ook onderdeel wordt van de focus van het programma -naast het blijven ondersteunen van individuele ondernemers-. Te denken valt hierbij aan het versterken van de capaciteit van groepen ondernemers die nog niet bij Social Enterprise NL terecht kunnen en samen met andere fondsen zorgen voor eenvoudigere procedures en rapportage-eisen.

Conclusies en vervolgstappen

De belangrijkste conclusie is dat DOEN effectief is in het realiseren van haar doelstelling. Voor een grote groep sociale ondernemers en mensen in een kwetsbare positie heeft het programma een belangrijke verandering te weeg gebracht. Mensen die aan de kant stonden doen weer mee, en 20% van hen heeft een betaalde baan gevonden. Zorgelijke uitkomst van het onderzoek is dat slechts gemiddeld 18% van de inkomsten door sociale ondernemers uit de markt wordt gehaald. De vraag is gerechtvaardigd in hoeverre we hier over 'ondernemers' kunnen spreken.

De komende periode gaat DOEN met de volgende zaken aan de slag:

- We gaan meer aandacht besteden aan het begeleiden van sociale ondernemers bij het verstevigen van hun verdienmodellen.
- Sociale ondernemers hebben veel last van allerhande barrières in regelgeving, teruglopende subsidies, onduidelijkheid over het beleid van de overheid en fondsen en de verschillende rapportage-eisen van die fondsen. Ook is duidelijk dat veel sociale ondernemers niet over alle capaciteiten beschikken om een goede onderneming op te zetten. Volgens het onderzoek kan DOEN in haar rol als voorloper een belangrijke functie vervullen in het bij elkaar brengen van verschillende partijen om iets aan die barrières te doen. DOEN heeft dit opgepakt en inmiddels een aantal bijeenkomsten met andere fondsen (waaronder VSB, Rabobankfoundation, Startfoundation etc.) georganiseerd om te bespreken wat er gezamenlijk kan worden ondernomen.

- Uit het onderzoek bleek ook een grote behoefte aan meer contact met DOEN-medewerkers, vooral naar aanleiding van door de sociale ondernemers aangeleverde rapportages. Die worden nu vaak of niet of kort besproken terwijl er veel te leren valt uit de ervaringen van de ondernemers. De mogelijkheid om samen met andere fondsen evaluaties en feedback beter in te bedden wordt nu verkend.
- De uitkomsten van dit onderzoek zullen worden besproken met de sociale ondernemers zodat zij kunnen aanvullen en prioriteiten kunnen aangeven.

